

KODEKS SPÓŁEK HANDLOWYCH

ŁĄCZENIE, PODZIAŁ I PRZEKSZTAŁCANIE SPÓŁEK

Komentarz

redakcja naukowa Marek Michalski, Maciej Kozuchowski

Małgorzata Badowska, Michał Boryczka, Maciej Boryczko, Krzysztof Jasiński
Marcin Kasprzyk, Maciej Kozuchowski, Karolina Krzał-Kwiatkowska
Tomasz Maślak, Marek Michalski, Katarzyna Olszak, Majka Rucińska, Karol Stępiak
Julia Trzmielewska, Małgorzata Wiśniewska, Bartłomiej Woźniak, Monika Żulińska

EDYTOWALNE WZORY NA STRONIE INTERNETOWEJ

WYDANIE **2**

Materiały uzupełniające na stronie:
<https://www.profinfo.pl/materialy-dodatkowe>
będą dostępne do 31 grudnia 2029 r.

Jeżeli w książce nie ma zdrapki
z kodem aktywacyjnym,
prosimy o kontakt
tel. +48 801 044 545

KODEKS SPÓŁEK HANDLOWYCH

ŁĄCZENIE, PODZIAŁ I PRZEKSZTAŁCANIE SPÓŁEK

Komentarz

redakcja naukowa Marek Michalski, Maciej Kozuchowski

Małgorzata Badowska, Michał Boryczka, Maciej Boryczko, Krzysztof Jasiński
Marcin Kasprzyk, Maciej Kozuchowski, Karolina Krzal-Kwiatkowska
Tomasz Maślak, Marek Michalski, Katarzyna Olszak, Majka Rucińska, Karol Stępiak
Julia Trzmielewska, Małgorzata Wiśniewska, Bartłomiej Woźniak, Monika Żulińska

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

2

Stan prawny na 14 stycznia 2024 r.

Wydawczyni
Monika Pawłowska

Redaktor prowadząca
Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne
Violet Design Wioletta Kowalska

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Komentarz opracowali:

Małgorzata Badowska (aktualizacja: Katarzyna Olszak) – dział I rozdz. 2 art. 508, 511; dział I rozdz. 3 art. 523, 524; dział II art. 543, 547; dział III rozdz. 1 art. 564–566, 568

Michał Boryczka – dział I rozdz. 2¹ art. 516¹–516¹¹; dział II art. 550, 550¹; dział III rozdz. 1 art. 569, 570; dział III rozdz. 6 art. 584¹¹–584¹³

Maciej Boryczko (aktualizacja: Marcin Kasprzyk) – dział I rozdz. 2 art. 504, 505; dział I rozdz. 2¹ art. 516¹²–516¹⁹; dział II art. 539, 540; dział III rozdz. 1 art. 560, 561; wzory nr: 4, 11, 14

Krzysztof Jasiński – dział I rozdz. 2 art. 506, 509, 510, 514; dział I rozdz. 3 art. 521, 522; dział II art. 541, 544, 545; dział III rozdz. 1 art. 567; wzory nr: 5–7, 12

Marcin Kasprzyk – dział I rozdz. 2 art. 500, 501; dział II art. 535, 536, 538¹; dział III rozdz. 5 art. 581–583; wzory nr: 2a–3, 9a–10, 16

Maciej Kożuchowski – dział I rozdz. 2 art. 502–503¹; dział II art. 537, 538; dział III rozdz. 1 art. 559; dział III rozdz. 6 art. 584⁸

Karolina Krzał-Kwiatkowska (aktualizacja: Marcin Kasprzyk) – dział I rozdz. 2 art. 507, 513; dział I rozdz. 3 art. 519, 520, 525, 527; dział II art. 542, 546; dział III rozdz. 1 art. 562, 563; dział III rozdz. 6 art. 584⁹; wzory nr: 15a, 15b, 17

Tomasz Maślak – dział I rozdz. 2 art. 512, 515, 516; dział I rozdz. 3 art. 517, 518, 526; dział II art. 548, 549; dział III rozdz. 1 art. 564, 565

Marek Michalski – Wprowadzenie

Katarzyna Olszak – dział I rozdz. 2 art. 515¹; dział II art. 528–530; dział III rozdz. 6 art. 584²–584⁴

Majka Rucińska – dział III rozdz. 4¹ art. 580¹–580¹⁹

Karol Stępień – dział II rozdz. 3 oddział 2 art. 550²¹, 550²²; dział II rozdz. 4 art. 550²³–550²⁸

Julia Trzmielewska – dział III rozdz. 2 art. 571–574

Małgorzata Wiśniewska – dział I rozdz. 1 art. 491–493; dział III rozdz. 1 art. 552; dział III rozdz. 6 art. 584¹, 584¹⁰

Bartłomiej Woźniak – dział I rozdz. 1 art. 494–497; dział I rozdz. 2 art. 498, 499; dział II rozdz. 1 art. 531, 532; dział II rozdz. 2 art. 533, 534; dział II rozdz. 3 art. 550²–550²⁰; dział III rozdz. 1 art. 551, 553–558; dział III rozdz. 6 art. 584⁵–584⁷; wzory nr: 1, 8, 13

Monika Żulińska – dział III rozdz. 3 art. 575, 576; dział III rozdz. 4 art. 577–580; dział III rozdz. 5 art. 584

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2024

ISBN 978-83-8358-321-1
2. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przykopowa 33
tel. +48 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Słowo wstępne

Spółki handlowe od czasów XIX w. stanowią najpowszechniejszą formę organizacyjno-prawną podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej. Od strony statystycznej popularność spółek handlowych wygląda wręcz imponująco, jako że odnotowana liczba tych podmiotów wynosi ponad 470 tysięcy, obejmując przedsiębiorstwa małe i średnie, a kończąc na największych. Wraz ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społeczno-gospodarczymi, zmienia się także podejście ustawodawcy do spółek handlowych. Poczynając od ustawy z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych, przyjęto założenie dopuszczające możliwość zmiany formy spółki handlowej, dzięki czemu prowadzona aktywność gospodarcza nie jest skazana na jeden tylko – raz wybrany – typ spółki, ale może podlegać transformacji w zależności od sytuacji i przedsiębiorcy, oraz jego otoczenia zewnętrznego. Stąd problematyka przekształceń ustrojowych w obrębie spółek handlowych nabierała szczególnego znaczenia, czego uzewnętrznieniem jest zakres regulacji kodeksowej poświęcony tym procesom, obejmującej tytuł IV i art. 491–584¹³. Potrzeba tak obszernej i wieloaspektowej regulacji wynika przede wszystkim z ciągłej zmienności życia gospodarczego, co z kolei wymaga od przedsiębiorców nieustannego adaptowania się do coraz to nowych warunków.

Niniejszy komentarz powstał z myślą zebrania bogatego i wieloletniego doświadczenia praktycznego oraz wiedzy prawniczej zespołu wybitnych prawników, doradzających w procesach podziałów, łączeń i przekształceń spółek handlowych. Aspekt praktyczny uwzględniony został na tle ogólnych zasad mechanizmów transformacyjnych spółek handlowych, jakie unormowane zostały w Kodeksie spółek handlowych. Całość opracowania wzbogacona została wzorami dokumentów i pism wykorzystywanymi w procesach transformacyjnych, co dodatkowo podnosi jego walor praktyczny.

Niniejszy komentarz jest pracą zbiorową, stanowiącą sumę doświadczeń i poglądów autorów – praktyków na co dzień stykających się z problemami *law in action* – mogących różnić się między sobą. Podkreślenia wymaga zatem, że redaktorzy czuwali nad wewnętrzną spójnością komentarzy do poszczególnych przepisów, lecz nie ingerowali w interpretację i poglądy poszczególnych autorów na komentowane przepisy.

Redaktorzy

Wprowadzenie

Problematyka transformacji podmiotów gospodarczych z jednej formy organizacyjno-prawnej w inną nie od razu zyskała uznanie prawodawcy, ewoluując stopniowo w miarę rozwoju gospodarczego i coraz większej komplikacji procesów ekonomicznych, co prowadziło do powstawania coraz to nowych zjawisk transformacyjnych. Jeszcze w Kodeksie handlowym Napoleona z 1807 r., w tytule III, poświęconym ówczesnym spółkom, występującym pod nazwą towarzystw handlowych: możnoimiennym (prototyp spółki jawnej), komandytowym oraz anonimowym (prototyp spółki akcyjnej), brak było jakichkolwiek przepisów regulujących dopuszczalność i tryby wzajemnego przekształcania towarzystw handlowych, co skłania do wniosku, iż ta sfera zdarzeń handlowych wykształcała się w drodze historycznej ewolucji, w miarę udoskonalania konstrukcji spółki handlowej. Początkowo wykształciła się procedura fuzji, którą poddano pod szczególny reżim prawny, mając na celu zabezpieczenie interesów akcjonariuszy. Do pierwszych regulacji w tym przedmiocie należało unormowanie fuzji w niemieckim kodeksie handlowym z 1861 r., który przewidywał połączenie towarzystw akcyjnych w drodze rozwiązania towarzystwa i przeniesienia jego majątku, jak i zobowiązań na inne towarzystwo w zamian za akcje tego ostatniego, wydawane akcjonariuszom tego pierwszego towarzystwa. Wypracowany wówczas model fuzji zakładał takie mechanizmy ochronne jak: (i) zachowanie rozdzielności majątkowej łączących się towarzystw i oddzielne zarządzanie nimi aż do momentu zaspokojenia bądź zabezpieczenia wierzycieli towarzystwa rozwiązywanego, (ii) odpowiedzialność zarządu towarzystwa przejmującego wobec wierzycieli towarzystwa przejmowanego za osobne prowadzenie spraw tego ostatniego, (iii) obligatoryjność wpisania połączenia do rejestru handlowego wraz z odpowiedzialnością zarządu z tytułu dokonania odpowiedniego zgłoszenia, (iv) publiczne wezwanie wierzycieli towarzystwa podlegającego przejściu do zgłaszania swoich wierzycielności. Kolejny niemiecki kodeks handlowy z 1897 r. wprowadził niewielkie modyfikacje w zakresie procedury łączenia spółek akcyjnych, przewidując np. dopuszczalność połączenia spółki akcyjnej ze spółką komandytowo-akcyjną. Z czasem instytucję fuzji przyjęło prawo brytyjskie z 1862 r., a także inne ustawodawstwa, jak np. węgierskie, włoskie czy szwajcarskie. U podstaw tego procesu gospodarczego leżały względy ekonomiczne, a zwłaszcza narastające w II połowie XIX w. procesy monopolizacji i koncentracji w przemyśle (por. J. Kaczkowski, *Zasady prawa akcyjnego*, Warszawa 1918, s. 773 i n.). Mimo krytycznej oceny tych zjawisk, korzyści, jakie odnosiły duże przedsiębiorstwa

przejmujące podmioty konkurencyjne, przeważały za poddaniem ich unormowaniom prawnym, jak chociażby przyznanie pierwszeństwa zaspokojenia interesów akcjonariuszy spółek przejmowanych przed akcjonariuszami spółki przejmującej, z racji wierzitelności powstałych przed przejęciem.

Przekształcenia towarzystw, czyli kolejna forma transformacji, traktowane były jako proces zbliżony do połączeń. Różnica, jaką dostrzegano między tymi zdarzeniami, polegała na tym, iż o ile przy fuzjach w miejsce przedsiębiorstwa przejmowanego wchodziło inne przedsiębiorstwo, o tyle przy przekształceniach przedsiębiorstwo przekształcane zachowywało swoją podmiotowość przy jednoczesnej zmianie strukturalno-organizacyjnej. Oznaczało to oparcie tego procesu na zasadzie kontynuacji bytu prawnego wraz ze zmianą formy prawnej. Przekształcenia spółek akcyjnych w spółki z ograniczoną odpowiedzialnością dopuszczała już niemiecka ustawa o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością z 1892 r., przy czym w praktyce głównymi motywami ich przeprowadzania były względy podatkowe i liberalniejszy reżim prawno-fiskalny wobec tego ostatniego typu spółki handlowej (por. J. Kaczkowski, *Zasady prawa...*, s. 781). Również austriacka ustawa o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością z 6.03.1906 r. w rozdziale IV „Przemiany innych spółek na spółki z ograniczoną odpowiedzialnością” dopuszczała przekształcenie spółki akcyjnej w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością.

W polskim prawie handlowym początkowo uregulowane zostały procesy łączenia się spółek akcyjnych i z ograniczoną odpowiedzialnością, co nastąpiło mocą rozporządzenia Prezydenta RP z 10.12.1924 r. o fuzji (łączeniu się) spółek akcyjnych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (Dz.U. Nr 107, poz. 968), które zastąpione zostało następnie rozporządzeniem Prezydenta RP z 22.03.1928 r. – Prawo o spółkach akcyjnych (Dz.U. Nr 39, poz. 383 ze zm.). Uregulowana w jego dziale VII procedura połączeniowa przewidywała dwie zasadnicze formy połączenia, a mianowicie *per incorporationem*, tj. przez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą z jednoczesnym wydaniem akcjonariuszom tej pierwszej akcji spółki drugiej, oraz *per unionem*, czyli w drodze zawiązania nowej spółki akcyjnej, na którą przenoszone były wszystkie składniki majątkowe spółek łączących się, zaś akcjonariuszom tych spółek wydawane były w zamian akcje spółki nowo zawiązanej. O ile pierwszy sposób był już przedmiotem wcześniejszych regulacji prawnych, o tyle drugi, jakkolwiek znany nauce prawa, został uregulowany po raz pierwszy, stanowiąc swoiste *novum* w prawie akcyjnym (por. J. Kaczkowski, *Polskie prawo akcyjne. Ustawa i komentarz*, Poznań 1929, s. 302 i n.). Polskie prawo handlowe – w przeciwieństwie np. do regulacji niemieckich – za warunek połączenia się spółek akcyjnych przyjęło konieczność podjęcia uchwał samoistnych przez walne zgromadzenia spółek uczestniczących w procesie łączenia, podczas gdy prawo niemieckie – na którym się wzorowano – zakładało podjęcie uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego przez walne zgromadzenie spółki przejmującej i uchwały o rozwiązaniu przez walne zgromadzenie spółki przejmowanej. Prawodawca polski dopuszczał ponadto możliwość przeprowadzenia połączenia bez konieczności podwyższania kapitału zakładowego, a mianowicie w sytuacji gdy spółka przejmująca

USTAWA

z dnia 15 września 2000 r.

Kodeks spółek handlowych¹

(tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 18; zm.: Dz.U. z 2024 r. poz. 96)

---

¹ Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji transpozycji następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- 1) pierwszej dyrektywy Rady 68/151/EWG z 9 marca 1968 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w Państwach Członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności w całej Wspólnocie, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników jak i osób trzecich (Dz.Urz. WE L 65 z 14.03.1968, str. 8, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 3, ze zm.);
- 2) drugiej dyrektywy Rady 77/91/EWG z 13 grudnia 1976 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w Państwach Członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich w zakresie tworzenia spółki akcyjnej, jak również utrzymania i zmian jej kapitału (Dz.Urz. WE L 26 z 31.01.1977, str. 1, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 8, ze zm.);
- 3) trzeciej dyrektywy Rady 78/855/EWG z 9 października 1978 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g Traktatu, dotyczącej łączenia się spółek akcyjnych (Dz.Urz. WE L 295 z 20.10.1978, str. 36, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 42, ze zm.);
- 4) szóstej dyrektywy Rady 82/891/EWG z 17 grudnia 1982 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g Traktatu dotyczącej podziału spółek akcyjnych (Dz.Urz. WE L 378 z 31.12.1982, str. 47, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 50, ze zm.);
- 5) jedenastej dyrektywy Rady 89/666/EWG z 21 grudnia 1989 r. dotyczącej wymogów ujawniania informacji odnośnie do oddziałów utworzonych w Państwie Członkowskim przez niektóre rodzaje spółek podlegających prawu innego państwa (Dz.Urz. WE L 395 z 30.12.1989, str. 36, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 100, ze zm.);
- 6) dwunastej dyrektywy Rady 89/667/EWG w sprawie prawa spółek z dnia 21 grudnia 1989 r. dotyczącej jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (Dz.Urz. WE L 395 z 30.12.1989, str. 40, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 104, ze zm.);
- 7) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/17/WE z 19 marca 2001 r. w sprawie reorganizacji i likwidacji zakładów ubezpieczeń (Dz.Urz. WE L 110 z 20.04.2001, str. 28; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 6, t. 4, str. 3);
- 8) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/24/WE z 4 kwietnia 2001 r. w sprawie reorganizacji i likwidacji instytucji kredytowych (Dz.Urz. WE L 125 z 05.05.2001, str. 15; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 6, t. 4, str. 15).

TYTUŁ IV

Łączenie, podział i przekształcanie spółek

DZIAŁ I

Łączenie się spółek

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 491. [Łączenie spółek]

§ 1. Spółki kapitałowe mogą się łączyć ze sobą oraz ze spółkami osobowymi; spółka osobowa, z wyłączeniem spółki komandytowo-akcyjnej, nie może jednakże być spółką przejmującą albo spółką nowo zawiązaną.

§ 1¹. Spółka kapitałowa oraz spółka komandytowo-akcyjna mogą się łączyć ze spółką zagraniczną, o której mowa w art. 119 pkt 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek (Dz. Urz. UE L 169 z 30.06.2017, str. 46–127, z późn. zm.²), utworzoną zgodnie z prawem państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa-strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym i mającą siedzibę statutową, zarząd główny lub główny zakład na terenie Unii Europejskiej lub państwa-strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (połączenie transgraniczne).

§ 2. Spółki osobowe mogą się łączyć ze sobą tylko przez zawiązanie spółki kapitałowej albo spółki komandytowo-akcyjnej albo przejęcie przez spółkę komandytowo-akcyjną.

§ 3. Nie może się łączyć spółka w likwidacji, która rozpoczęła podział majątku, ani spółka w upadłości.

² Zmiany wymienionej dyrektywy zostały ogłoszone w Dz.Urz. UE L 172 z 26.06.2019, str. 18, Dz.Urz. UE L 186 z 11.07.2019, str. 80, Dz.Urz. UE L 321 z 12.12.2019, str. 1, Dz.Urz. UE L 20 z 24.01.2020, str. 24, Dz.Urz. UE L 317 z 01.10.2020, str. 39, Dz.Urz. UE L 22 z 22.01.2021, str. 1, Dz.Urz. UE L 137 z 22.04.2021, str. 20 oraz Dz.Urz. UE L 43 z 24.02.2022, str. 93.

I. Uwagi ogólne

1. Komentowany przepis zawiera omówienie podstawowych reguł dotyczących możliwości łączenia się spółek prawa handlowego. Przepis ten otwiera tytuł IV Kodeksu spółek handlowych: „Łączenie, podział i przekształcanie spółek” – i zawiera podstawową regulację prawną zjawiska określanego w praktyce łącznie jako transakcje M&A (*Mergers and Acquisitions*).
2. Podjęcie decyzji o przeprowadzeniu danej transakcji uwarunkowane jest co do zasady względami ekonomicznymi oraz biznesowymi. Przeprowadzenie transakcji ma służyć optymalizacji kosztów związanych z zarządzaniem daną spółką. Poprzez inwestycję w daną spółkę umożliwia się także często szerszy i znacznie szybszy rozwój danej marki, która po transakcji ma możliwość realnego zaistnienia na rynku.
3. Istotą i celem łączenia się spółek jest scalenie dwóch lub większej liczby organizmów gospodarczych, które po połączeniu kontynuują działalność w ramach jednego podmiotu (A. Helin, K. Zorde, A. Bernaziuk, R. Kowalski, *Fuzje i przejęcia spółek kapitałowych. Zagadnienia rachunkowe i podatkowe*, Warszawa 2014). Łączenie się spółek polega na tym, iż majątek jednej z łączących się spółek przechodzi na inną spółkę. Połączenie to może zostać dokonane w dwojaki sposób, tj. przez:
  - 1) przeniesienie całego majątku spółki (przejmowanej) na inną spółkę (przejmującą) za udziały lub akcje, które spółka wydaje wspólnikom spółki przejmowanej (łączenie się przez przejęcie, połączenie *per incorporationem*);
  - 2) zawiązanie spółki kapitałowej, na którą przechodzi majątek wszystkich łączących się spółek za udziały lub akcje nowej spółki (łączenie się przez zawiązanie nowej spółki, połączenie *per unionem*; zob. A. Szumański [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 4, *Łączenie, podział i przekształcanie spółek. Przepisy karne. Komentarz do artykułów 491–633*, Warszawa 2009, s. 174–175).

II. Dopuszczalność połączenia

1. Ustawodawca uregulował jednocześnie to, jakie podmioty mogą w danym rodzaju połączenia uczestniczyć. Z treści komentowanego przepisu wynika, iż mogą się łączyć:
  - 1) spółki kapitałowe tych samych bądź różnych typów (tj. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością ze spółką akcyjną lub prostą spółką akcyjną, dwie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, dwie spółki akcyjne lub proste spółki akcyjne); niedopuszczalne jest natomiast połączenie spółek kapitałowych przez utworzenie spółki osobowej, z wyłączeniem spółki komandytowo-akcyjnej;
  - 2) spółka kapitałowa ze spółką osobową z tym zastrzeżeniem, że spółka osobowa, z łączeniem spółki komandytowo-akcyjnej, nie może być spółką przejmującą ani spółką nowo zawiązaną;

- 3) spółki osobowe tych samych bądź różnych typów, z tym że połączenie to może nastąpić wyłącznie przez: (i) zawiązanie spółki kapitałowej bądź spółki komandytowo-akcyjnej, (ii) przejęcie spółki komandytowo-akcyjnej;
  - 4) spółka kapitałowa oraz spółka komandytowo-akcyjna mogą się łączyć ze spółką zagraniczną, o której mowa w art. 2 pkt 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/56/WE z 26.10.2005 r. w sprawie transgranicznego łączenia się spółek kapitałowych (Dz.Urz. UE L 310, s. 1, ze zm.), utworzoną zgodnie z prawem państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa-strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym i mającą siedzibę statutową, zarząd główny lub główny zakład na terenie Unii Europejskiej lub państwa-strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (połączenie transgraniczne). Przy czym spółka komandytowo-akcyjna nie może być spółką przejmującą albo spółką nowo zawiązaną.
2. Z powyższego wynika zatem, iż finalnym rezultatem każdego połączenia jest zawsze albo spółka kapitałowa, albo spółka komandytowo-akcyjna, czy to na zasadzie powstania, czy kontynuacji bytu prawnego spółki przejmującej. Nigdy natomiast nie zdarzy się tak, że swego rodzaju finalnym produktem połączenia będzie spółka osobowa.
  3. Konsekwencją połączenia jest ustanie bytu prawnego co najmniej jednej z łączących się spółek.
  4. Istotne jest również to, że w połączeniu może brać udział większa liczba podmiotów, tj. więcej niż tylko dwie spółki kapitałowe lub spółki osobowe (K. Oplustil [w:] J. Bieniański i in., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2024, Legalis, art. 491, nb 4).
  5. Ustawodawca nie przewidział wymogu, aby nowo powstała spółka miała taką samą formę, jaką miała dotychczas jedna z łączących się spółek, zatem np. w następstwie połączenia spółki akcyjnej lub prostej spółki akcyjnej ze spółką jawną może dojść do zawiązania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W konsekwencji w następstwie połączenia mogą zostać osiągnięte dwa cele gospodarcze, tj. koncentracja majątkowa oraz przekształcenie formy prawnej łączących się spółek (por. M. Rodzyńkiewicz, *Łączenie się spółek. Komentarz*, Warszawa 2003, s. 15; K. Oplustil [w:] J. Bieniański i in., *Kodeks...*, 2024, art. 491, nb 4).
  6. Za dopuszczalne należy też uznać jednoczesne przejęcie kilku spółek przez jedną spółkę kapitałową (por. M. Rodzyńkiewicz, *Łączenie...*, s. 15; K. Oplustil [w:] J. Bieniański i in., *Kodeks...*, 2024, art. 491, nb 5). Zaletą takiego sposobu połączenia jest niewątpliwie przyspieszenie procesu restrukturyzacji w danej grupie spółek, z jednoczesnym obniżeniem kosztów całej procedury (A. Szumański, *Jednoczesne przejęcie spółek kapitałowych oraz skutki tzw. wyłączenia z przejęcia jednej spółki przejmowanej*, PPH 2011/6, s. 8).
  7. Obowiązująca regulacja nie zawiera szczególnych ograniczeń w zakresie dopuszczalności połączenia między spółkami jednoosobowymi. Dopuszczalna jest zatem sytuacja, w której

spółka jednoosobowa będzie jedną ze stron transakcji, jak również taka sytuacja, gdy po obu stronach transakcji wystąpią spółki osobowe. A. Witosz ([w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 17B, *Prawo spółek kapitałowych*, red. S. Sołtysiński, Warszawa 2016, art. 491) zwraca uwagę, iż połączenie spółek jednoosobowych jest dopuszczalne: „nawet w sytuacji, gdy jedynym wspólnikiem albo akcjonariuszem tych jednoosobowych spółek jest ta sama spółka albo gdy kilka jednoosobowych spółek połączyło się przez zawiązanie nowej spółki kapitałowej”. Pogląd ten należy podzielić, brak jest uzasadnionych powodów, dla których w tym wypadku należałoby jeszcze bardziej ograniczyć obowiązujące zasady łączenia się spółek.

8. Dopuszczalne jest także łączenie spółek, pomiędzy którymi istnieje stosunek dominacji bądź zależności. W art. 516 k.s.h. ustawodawca przewidział procedurę mającą na celu swego rodzaju uproszczenie przejścia spółki zależnej przez spółkę dominującą (*upstream merger*; zob. szerzej na temat połączenia *upstream merger* w komentarzu do art. 492 i 516), która posiada udziały lub akcje o łącznej wartości nominalnej nie niższej niż 90% kapitału zakładowego spółki przejmowanej, lecz nieobejmującej całego jej kapitału. Taka procedura jest natomiast wyłączona w sytuacji, gdy spółką przejmującą jest spółka publiczna.
9. Kolejnym dopuszczalnym sposobem połączenia jest tzw. połączenie odwrotne (*downstream merger*; zob. szerzej na temat połączenia *downstream merger* w komentarzu do art. 492), czyli połączenie, w którym spółką przejmującą jest spółka zależna, a spółką przejmowaną – spółka dominująca (K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks...*, 2024, art. 491, nb 13; A. Opalski, W. Achramowicz, *Kontrowersje wokół przejścia spółki dominującej przez zależną spółkę z o.o.*, MPH 2013/3, s. 5 i n.). Od strony praktycznej w przypadku takiego połączenia dochodzi do tego, iż przejmująca spółka zależna nabywa w drodze sukcesji uniwersalnej jej własne udziały bądź akcje, które stanowiły majątek przejmowanej spółki dominującej (K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks...*, 2024, art. 491, nb 12).

III. Ograniczenia w łączeniu się spółek

1. W § 3 komentowanego przepisu zostało zawarte ograniczenie wyłączające możliwość uczestnictwa w procesie połączenia spółki, która rozpoczęła podział majątku, jak również spółki w upadłości. Niemniej za dopuszczalne należy uznać połączenie spółki, która jest w trakcie likwidacji – aczkolwiek dotyczy to ściśle określonego etapu postępowania likwidacyjnego, tj. momentu pomiędzy otwarciem likwidacji a podziałem majątku (zob. A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 301–633 Kodeksu spółek handlowych*, LEX 2017, art. 491).
2. Przez pojęcie spółki w upadłości należy rozumieć spółkę, co do której sąd upadłościowy wydał postanowienie o ogłoszeniu upadłości. Stosownie bowiem do treści art. 52 pr. up. „Data wydania postanowienia o ogłoszeniu upadłości jest datą upadłości”.

3. Powyższe ograniczenia uwarunkowane są koniecznością zapewnienia należytej ochrony interesów wierzycieli wszystkich spółek, które biorą udział w połączeniu, z uwagi na zmianę zasad odpowiedzialności za zobowiązania podmiotów uczestniczących w połączeniu oraz zmianę sytuacji prawno-majątkowej tych podmiotów.
4. Mimo tego, iż obowiązujące przepisy nie regulują wprost kwestii dopuszczalności połączenia spółek kapitałowych w organizacji, należy przyjąć, że takie połączenie nie jest dopuszczalne (zob. K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Legalis 2024, art. 491, nb 11; J. Golonka, *Zdolność połączeniowa spółek kapitałowych w organizacji*, PPH 2010/4, s. 42; N. Chyb, *Status spółki nowo zawiązanej w łączeniu się spółek metodą per unionem – polemika*, PPH 2013/10, s. 41 i n.). Istnieje bowiem ryzyko tego, że w okresie pomiędzy zawarciem umowy spółki bądź zawiązaniem spółki a jej wpisaniem do rejestru przedsiębiorców KRS wystąpią okoliczności, które zniweczą dalszy byt prawny takiej spółki. Innym praktycznym ogranicznikiem jest niemożliwość wykonania przez zarząd spółki w organizacji zobowiązania, o którym mowa w art. 507 § 1 k.s.h., tj. zgłoszenia przez zarząd do sądu rejestrowego uchwały o łączeniu się spółki w celu wpisania do rejestru wzmianki o takiej uchwale. Wykluczenie możliwości łączenia się spółek w organizacji służy również realizacji zasady bezpieczeństwa obrotu gospodarczego w prawie spółek handlowych. Niewątpliwy jest przy tym fakt, iż dla potencjalnego inwestora/nabywcy danej spółki jej sytuacja prawna ma fundamentalne znaczenie. Nie bez powodu czynnością poprzedzającą przeprowadzenie transakcji połączenia spółek jest dokonanie badania *due diligence* zarówno pod względem prawnym, podatkowym, jak i finansowym.
5. Podzielić należy natomiast pogląd wyrażany przez P. Pinióra ([w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. J. Strzępka, Legalis 2017, art. 491, nb 9), zgodnie z którym brak jest przeszkód ku temu, aby spółka w organizacji podejmowała czynności na wczesnym etapie tzw. fazy menedżerskiej procedury łączeniowej (np. uzgodnienie planu połączenia), której finalizacja nastąpi dopiero po zarejestrowaniu spółki w organizacji (por. M. Rodzyńkiewicz [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. 4, *Łączenie, podział i przekształcanie spółek. Przepisy karne. Komentarz do art. 491–633*, red. A. Opalski, Warszawa 2016, Legalis, art. 491, nb 14; J. Golonka, *Zdolność połączeniowa...*, s. 47; N. Chyb, *W sprawie statusu spółki nowo zawiązanej w łączeniu metodą per unionem – replika*, PPH 2014/4, s. 44). Dodatkowo należy zwrócić uwagę również na tę okoliczność, iż zestawiając ramy czasowe potrzebne do zarejestrowania spółki oraz ramy czasowe potrzebne do sfinalizowania transakcji połączenia, tj. odpowiednio: (i) około 1 miesiąca dla rejestracji spółki i tym samym utraty przez spółkę statusu spółki w organizacji, (ii) około 4–6 miesięcy dla zamknięcia transakcji połączenia, nie jest możliwe, aby w czasie, kiedy spółka ma status spółki w organizacji, nastąpiło jej połączenie z inną spółką. Zatem analizowany problem ma charakter jedynie czysto teoretyczny (P. Piniór [w:] *Kodeks...*, red. J. Strzępka, 2017, art. 491, nb 9).

Komentarz szczegółowo omawia instytucje prawa handlowego dotyczące transformacji (zmian) formy organizacyjno-prawnej podmiotów gospodarczych w postaci: łączenia, podziału i przekształcania spółek handlowych. Nacisk został położony na aspekt praktyczny publikacji, tj. zagadnienia związane z faktycznym zastosowaniem analizowanych regulacji prawnych w codziennym obrocie gospodarczym. Autorzy – przede wszystkim doradcy transakcyjni – korzystając ze swojego bogatego doświadczenia w obsłudze podmiotów gospodarczych, przybliżyli tę skomplikowaną problematykę.

Drugie wydanie komentarza uwzględniła nowelizację Kodeksu spółek handlowych, która weszła w życie 15.09.2023 r. i istotnie zmieniła przepisy regulujące transgraniczne i krajowe reorganizacje korporacyjne. W publikacji omówiono m.in. nową instytucję podziału przez wyodrębnienie, a także transgraniczny podział i przekształcenie. Uwzględniono również wprowadzenie do polskiego porządku prawnego prostej spółki akcyjnej oraz możliwość objęcia transformacjami spółki komandytowo-akcyjnej.

Analizę poszczególnych regulacji prawnych uzupełnia zbiór wzorcowych dokumentów i pism mających zastosowanie w procedurach łączenia, podziału i przekształcania spółek handlowych.

Opracowanie jest przeznaczone dla menedżerów, przedsiębiorców, a także adwokatów, radców prawnych i sędziów.

Zawarte w publikacji wzory pism są dostępne w wersji elektronicznej (<https://www.profinfo.pl/materiały-dodatkowe>). Wzory można modyfikować i dostosowywać do indywidualnych potrzeb.

Marek Michalski – profesor doktor habilitowany nauk prawnych, kierownik Katedry Prawa Gospodarczego i Gospodarki Cyfrowej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz dziekan Wydziału Prawa i Administracji tej uczelni w latach 2010–2020; prezes Sądu Polubownego przy Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych SA; arbiter Sądu Arbitrażowego przy Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan oraz wielokrotny ekspert Biura Studiów i Ekspertyz Sejmu RP; sędzia Sądu Polubownego przy Komisji Nadzoru Finansowego; członek zespołu do spraw Reformy Prawa Spółek Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego i członek Komisji Kodyfikacyjnej do grudnia 2015 r.; od 2017 r. arbiter stały Sądu Polubownego przy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej; autor wielu publikacji z dziedziny prawa spółek.

Maciej Kożuchowski – radca prawny, partner Kancelarii GESSEL; specjalizuje się w transakcjach fuzji i przejęć (M&A), bieżącej obsłudze korporacyjnej spółek prawa handlowego oraz prawnych aspektach procesów pozyskiwania finansowania dla przedsiębiorców.

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

ZAMÓWIENIA:
INFOLINIA: +48 801 044 545
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

